

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Cdo/118/2017
Identifikačné číslo spisu:	3109213486
Dátum vydania rozhodnutia:	24.08.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Emil Franciscy
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:3109213486.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne M. C., bývajúcej v E., zastúpenej JUDr. Renátou Jánskou, advokátkou so sídlom v Trenčíne, Piaristická č. 6836, proti žalovaným 1/ Q. V., bývajúcemu v E., 2/ Z. V., bývajúcemu v E., 3/ A. V., bývajúcej v E., 4/ Q. J., bývajúcemu v I., v súčasnosti v Domove sociálnych služieb so sídlom v A., 5/ Q. V., bývajúcej v I., 6/ Z. E., bývajúcej v E., 7/ B. V., bývajúcemu v E., 8/ M. Y., bývajúcej v E., v súčasnosti na neznámom mieste, zastúpenej opatrovníčkou JUDr. V. M., vyššou súdnou úradníčkou Okresného súdu Trenčín, o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva, vedenej na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 27 C 122/2009, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 2. decembra 2015 sp. zn. 5 Co 475/2015 v spojení s opravným uznesením tohto súdu z 30. marca 2016, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaní majú nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Rozsudkom z 11. februára 2015 č.k. 27 C 122/2009-344 Okresný súd Trenčín (ďalej len „súd prvej inštancie“) zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala určenia, že nehnuteľnosti v katastrálnom území I. vedené v pozemkovoknižných zápisniciach č. XXXX, XXX, XXXX, XXXX, XXX, XXXX, XXXX, XXX, XXXX, XXX, XXX, XXX, XXXX, XXXX, XXXX, XXXX, XXXX, XXXX, XXXX, XXXX, XXXX, XXXX, XXXX, XXXX, XXXX a na listoch vlastníctva č. XXXX, XXXX a XXXX patria do dedičstva po jej matke M. J. rodenej V. (ďalej len „poručiťka“), ktorá naposledy bývala v I. a zomrela XX. B. XXXX. Výsledkami vykonaného dokazovania mal preukázané, že v konaní o dedičstve po poručiťke, ktoré je vedené na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 26 D 1300/2006, ako dedičia prichádzajú do úvahy okrem žalobkyne a žalovaného 1/ tiež sestry žalobkyne B. M., Q. C. a I. W.. Súd prvej inštancie poukázal na právnu úpravu dedenia obsiahnutú v Občianskom zákonníku a konštatoval, že ak poručiť zanechal viacerých dedičov, sú všetci až do právoplatného rozhodnutia súdu o dedičstve považovaní za vlastníkov celého majetku patriaceho do dedičstva. Z právnych úkonov týkajúcich sa tohto majetku sú všetci dedičia oprávnení a povinní voči iným osobám spoločne a nerozdielne a majú procesné postavenie

vyplývajúce z § 91 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“). V dôsledku toho v sporovom konaní o určenie, že určitá vec patrí do dedičstva, musia byť jeho účastníkmi všetci dedičia. Vzhľadom na to, že menované sestry žalobkyne nevystupovali v konaní na žalujúcej ani žalovanej strane, bolo potrebné žalobu zamietnuť z dôvodu nedostatku vecnej legitímácie. Súd prvej inštancie so zreteľom na dôvod zamietnutia žaloby nevykonával dokazovanie navrhovanej žalobkyňou, lebo by bolo ne hospodárne a jeho výsledky by nemohli nič zmeniť na závere o nedostatku vecnej legitímácie. O trovách konania rozhodol súd prvej inštancie podľa § 151 ods. 3 O.s.p.

2. Na odvolanie žalobkyne Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 2. decembra 2015 sp. zn. 5 Co 475/2015 napadnutý rozsudok potvrdil ako vecne správny (§ 219 ods. 1 a 2 O.s.p.). Podľa jeho názoru súd prvej inštancie vykonal dostatočné dokazovanie, vec po právnej stránke správne posúdil a v konečnom dôsledku aj správne vo veci rozhodol. Odvolací súd sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že účastníkmi tohto konania mali byť aj B. M., Q. C. a I. W., ktoré tiež prichádzajú do úvahy ako dedičky poručiťky. Vzhľadom na to, že tieto spoludedičky neoznačila žalobkyňa za účastníčky konania, súd prvej inštancie správne uzavrel, že žalobu treba zamietnuť z dôvodu nedostatku vecnej legitímácie. Aj podľa názoru odvolacieho súdu by už bolo nadbytočné a ne hospodárne každé ďalšie dokazovanie, vykonanie ktorého navrhovala žalobkyňa. Odvolací súd na zdôraznenie správnosti rozhodnutia súdu prvej inštancie poukázal na § 91 ods. 1 a 2 O.s.p. a podal vysvetlenie podstaty nerozlučného procesného spoločenstva. Uviedol, že ak sa nezúčastnia konania ako účastníci, či už na strane žalobcu alebo žalovaného všetci, ktorí (v nadväznosti na hmotnoprávnu úpravu) musia v konaní vystupovať, ide o nedostatok vecnej legitímácie, v dôsledku ktorého súd žalobu bez ďalšieho zamietne. Aj v danej veci išlo o taký nedostatok. Pokiaľ žalobkyňa v odvolaní poukázala na rozhodovaciu prax zahraničných súdov, odvolací súd konštatoval, že sa riadil právnymi závermi vyplývajúcimi z rozhodovacej praxe Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“), napríklad judikátu R 65/2003 a rozhodnutí sp. zn. 1 Cdo 183/2009, 3 Cdo 178/2006 a 3 Cdo 197/2010. Odvolací súd o trovách odvolacieho konania nerozhodoval (§ 224 ods. 4 O.s.p.).

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovala z § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. a jeho dôvodnosť z ustanovení § 241 ods. 2 písm. a/ a c/ O.s.p. Podľa presvedčenia dovolateľky jej bola odňatá možnosť pred súdom konať v dôsledku zamietnutia jej žaloby z dôvodu nedostatku vecnej legitímácie, ktorý ale nebol daný. V dovolaní poukázala na dôvody, ktoré ju viedli k podaniu žaloby, osobitne na to, že už poručiťka sa za svojho života usilovala dosiahnuť zápis svojho vlastníctva v katastri, nebola ale úspešná. Konanie o dedičstve po nej nie je dosiaľ skončené a napriek niekoľkoročnému časovému odstupe nebol definitívne určený ani len rozsah dedičstva. Súd v danom sporovom konaní vykonal dokazovanie iba v obmedzenom rozsahu a rozhodli len na podklade oboznámenia obsahu zápisnice spísanej v konaní o dedičstve po poručiťke. Odvolací súd k meritu veci pristupoval formalisticky, pričom prehliadol, že žalobkyňa v konaní o dedičstve zastupovala aj ďalšie dedičky. Nejde tu teda v žiadnom prípade o spornosť vo vzťahu medzi dedičmi navzájom - podaná žaloba je prostriedkom ochrany vlastníctva poručiťky iba vo vzťahu k tretím osobám. Napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, vychádzajúcom z nenáležitej analogickej aplikácie právnej úpravy spoluvlastníctva (§ 139 Občianskeho zákonníka) na právne vzťahy spoludedičov. Hmotnoprávna nesprávnosť, ktorej sa dopustili súdy, sa v procesnej forme prejavila v aplikácii ustanovení O.s.p. o procesnom spoločenstve účastníkov konania, pre ktorú neboli dané predpoklady. Odvolací súd si neuvedomil, že § 91 ods. 2 O.s.p. (len) „umožňuje“, aby na jednej procesnej strane vystupovalo viacero účastníkov konania, teda „neprikazuje“ ich spoločnú účasť na konaní. Odvolací súd sa podľa jej názoru neopodstatnene odmietol zaoberať zahraničnou judikatúrou, na ktorú poukázala v odvolaní. Svoju argumentáciu týkajúcu sa procesného spoločenstva doplnila tiež poukázaním na ustanovenia (v tom čase ešte neúčinného) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) upravujúce tzv. nútené procesné spoločenstvo. Z týchto dôvodov žiadala napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. Žalovaná 6/ vo vyjadrení k dovolaniu označila napadnutý rozsudok za vecne správny. Navrhla dovolanie zamietnuť.

5. Dovolanie bolo podané 19. mája 2016. Podľa prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá CSP (ale) právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

6. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Na stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) dovolací súd uvádza nasledovné:

7. Dovolanie je procesný úkon strany adresovaný súdu. Dovolateľ ním prejavuje vôľu vyvolať účinok spočívajúci v prelomení právoplatnosti napadnutého rozhodnutia, uskutočnení dovolacieho prieskumu a vydaní (pre dovolateľa) priaznivého rozhodnutia.

7.1. Dovolania podané do 30. júna 2016, v prípade ktorých podľa vtedy účinnej právnej úpravy nebol daný dôvod ani pre zastavenie konania, vyvolali procesný účinok umožňujúci a zároveň prikazujúci dovolaciemu súdu uskutočniť meritórny dovolací prieskum.

7.2. Tie dovolania podané do 30. júna 2016, v prípade ktorých bol podľa vtedy účinnej právnej úpravy daný dôvod na zastavenie dovolacieho konania alebo odmietnutie dovolania, tento procesný účinok nemali (porovnaj tiež I. ÚS 4/2011 a II. ÚS 172/03).

8. Zohľadňujúc vzájomnú koreláciu ustanovení § 470 ods. 1 CSP a § 470 ods. 2 CSP dovolací súd konštatuje, že nová právna úprava vychádza síce z princípu okamžitej aplikability procesnoprávných noriem (viď § 470 ods. 1 CSP), rešpektuje ale procesný účinok tých dovolaní uvedených v bode 7.1., ktorý zostal zachovaný aj po 30. júni 2016 (viď § 470 ods. 2 CSP). V dôsledku toho platí, že ustanovenia novej, od 1. júla 2016 účinnej, právnej úpravy o dovolaní a dovolacom konaní sa v prípade týchto dovolaní nemôže uplatniť v plnom rozsahu hneď od uvedeného dňa, v celej šírke a so všetkými dôsledkami. Úplná aplikabilita týchto ustanovení novej právnej úpravy sa uplatní až pri dovolaniach podaných od uvedeného dňa. Opačný záver by bol porušením právnej istoty a legitímnych očakávaní strán, lebo ten, kto konal na základe dôvery v platný a účinný zákon, nemôže byť vo svojej dôvere k nemu sklamaný [viď tiež závery vyjadrené v rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. PL. ÚS 36/1995].

9. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu [viď napríklad rozhodnutia sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012 (poznámka dovolacieho súdu: pokiaľ sa v ďalšom texte odkazuje v zátvorke na „Cdo“, ide o odkaz na rozhodnutie najvyššieho súdu príslušnej spisovej značky)].

10. V rozhodnutiach vydaných do 30. júna 2016 najvyšší súd opakovane vyjadril záver, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 357/2015, 4 Cdo 1176/2015, 5 Cdo 255/2014, 8 Cdo 400/2015). Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

11. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím predstavujúcim res iudicata), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho

konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (3 Cdo 319/2013, 1 Cdo 348/2013, 3 Cdo 357/2016, 3 ECdo 154/2013, 3 Cdo 208/2014).

12. Podľa právnej úpravy účinnej do 30. júna 2016 bolo dovolaním možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu iba vtedy, pokiaľ to zákon pripúšťal (viď § 236 ods. 1 O.s.p.). Dôvody prípustnosti dovolania proti rozsudku vymedzoval § 238 O.s.p. a proti uzneseniu § 239 O.s.p. Dovolanie bolo prípustné proti každému rozhodnutiu tiež vtedy, ak v konaní došlo k závažnejším procesným vadám uvedeným v § 237 ods. 1 O.s.p.

13. Dovolanie žalobkyne smeruje proti rozsudku, ktorý nemá znaky rozsudkov, proti ktorým bolo dovolanie v zmysle § 238 O.s.p. prípustné; jej dovolanie teda podľa § 238 O.s.p. nevyvolalo účinky, ktoré by do 30. júna 2016 umožňovali uskutočniť meritórny dovolací prieskum.

14. V danej veci by preto dovolanie bolo prípustné, iba ak v konaní došlo k procesným vadám uvedeným v § 237 ods. 1 písm. a/ až g/ O.s.p. Dovolaiteľka procesné vady konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. nenamietala a vady tejto povahy ani nevyšli v dovolacom konaní najavo.

15. Žalobkyňa namietla, že jej bola odňatá možnosť pred súdom konať v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. Odňatím možnosti konať pred súdom sa v zmysle tohto ustanovenia rozumel procesne nesprávny postup súdu znemožňujúci účastníkovi konania realizáciu jeho procesných oprávnení [v zmysle § 18 O.s.p. mali účastníci rovnaké postavenie a súd bol povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv - viď napríklad právo účastníka vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p.), nazerať do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O.s.p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O.s.p.), na to, aby mu bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.)].

16. I keď dovolaiteľka tvrdí, že v konaní došlo k procesnej vade zmätočnosti uvedenej v § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p., z hľadiska obsahového je jednoznačné, že jej výhrady sa týkajú právneho posúdenia veci prvoinštančným a odvolacím súdom. Pokiaľ totiž vyjadruje nesúhlas s právnymi závermi súdov o vecnej legitimácii (vecnou legitimáciou je stav vyplývajúci z hmotného práva, v rámci ktorého je jeden subjekt nositeľom práva a druhý subjekt tomu zodpovedajúcej povinnosti) a namieta nenáležitú aplikáciu a interpretáciu § 139 a § 460 Občianskeho zákonníka, prípadne nesprávnu interpretáciu § 91 ods. 2 O.s.p. alebo nezohľadnenie právnych záverov vyplývajúcich z judikatúry (zahraničných) súdov, týka sa jej nesúhlas nie procesného postupu súdu (procedúry prejednávania veci), ale právneho posúdenia veci.

16.1. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

16.2. Dovolací súd už ale vo viacerých rozhodnutiach vydaných do 30. júna 2016 konštatoval, že právnym posúdením veci sa účastníkovi konania neznemožňuje realizácia jeho procesných oprávnení (viď R 54/2012 a 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 6 Cdo 41/2011, 7 Cdo 26/2010 a 8 ECdo 170/2014).

17. Z obsahu dovolania vyplýva, že žalobkyňa odvolaciemu súdu vytýka aj nedostatočné odôvodnenie jeho rozsudku zakladajúce až jeho nepreskúmateľnosť. Namietaná nepreskúmateľnosť rozhodnutia bola už dávnejšou judikatúrou považovaná nie za procesnú vadu konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p., ale za tzv. inú vadu konania, ktorá prípustnosť dovolania nezakladá (viď R 111/1998); na zásade, že nepreskúmateľnosť predstavuje tzv. inú procesnú vadu, zotrvalo aj neskoršie zjednocujúce stanovisko R 2/2016. Obsah spisu nedáva v danom prípade žiadny dôvod pre uplatnenie druhej vety tohto stanoviska - v dovolaní napadnutom rozhodnutí sú zreteľne vysvetlené jeho podstatné dôvody a skutkové a právne závery, na ktorých spočíva rozhodnutie odvolacieho súdu.

18. Do 30. júna 2016 nezakladalo prípustnosť dovolania podľa ustanovenia § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. ani žalobkyňou tvrdené nedostatočné zistenie rozhodujúcich skutkových okolností, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu. V tomto smere najvyšší súd poukazuje na naďalej opodstatnené závery vyjadrené v judikátoch R 37/1993 a R 125/1999, R 42/1993, ako aj v rozhodnutiach najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 85/2010, 2 Cdo 29/2011, 3 Cdo 268/2012, 3 Cdo 108/2016, 2 Cdo 130/2011, 5 Cdo 244/2011, 6 Cdo 185/2011, 7 Cdo 38/2012.

19. Dovolací súd vyššie uvedené dopĺňa poukázaním na záver ústavného súdu, podľa ktorého „prípadný nedostatok riadneho odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia, nedostatočne zistený skutkový stav alebo nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu konania podľa § 237 písm. f/ O.s.p.“ (IV. ÚS 196/2014).

20. Z týchto dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie žalobkyne, ktoré bolo podľa právnej úpravy účinnej do 30. júna 2016 procesne neprípustné, nevyvolalo účinok umožňujúci uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu, ktorý by zostal zachovaný aj po tomto dni (§ 470 ods. 2 CSP). Najvyšší súd preto jej dovolanie odmietol podľa ustanovenia § 447 písm. c/ CSP.

21. Dovolací súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

22. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.